

Uitreiking Gulden Spoor voor Culturele Uitstraling aan Jan Caeyers Brugge, 10 juli 2014

Geachte parlementsleden, burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden, Orde- en Sporendragers,
Geachte heer Caeyers,
Geachte Bruggelingen en andere Vlaamse vrienden

In het weekblad van DS van vorig weekend las ik een interview met historica prof. Sophie De Schaedrijver die onder meer vertelde: “Belgium heeft geen enkel prestige, nul de botten. Internationaal zijn wij een grap. Iedereen weet van de afgehakte handjes Maar ik zal me ook nooit als Vlaamse voorstellen, al was het maar omdat het een chic aura heeft.”

We moeten dus verder - koppig en vastberaden - aan ons reputatiemanagement werken, ‘onze publieksdiplomatie’ zeg maar. Sinds ons congres over dat thema in 2009 hebben wij met onze Beweging Vlaanderen-Europa niet stilgezeten. Heel wat nieuwe hoofdstukken - namelijk ‘state of the art’ of ‘baanbrekend vakmanschap’ en ‘verbeelding werkt’ - zijn intussen toegevoegd aan een spannend merkverhaal rond Vlaamse publieksdiplomatie. De Vlaamse Regering wil Vlaanderen daarbij consistent positioneren als de regio bij uitstek van mensen als makers, sinds eeuwen gedreven door kennis, kunde en kunst.

De uitdaging is niet van de minste. Als we relevant willen zijn als Vlaamse vooruitstrevende regio dan moeten we ons imago- en reputatiemanagement daarbij aansturen zodat de beeldvorming positief internationale stakeholders beïnvloedt.

Een van onze voorstellen is om opnieuw culturele ambassadeurs aan te stellen. Wij willen daartoe met de *Beweging Vlaanderen-Europa vzw* een aanzet geven door onder meer elk jaar een Gulden Spoor voor Culturele Uitstraling uit te reiken *aan personaliteiten die een opmerkelijk spoor in het Vlaamse culturele leven getrokken hebben*. De uitreiking van de Gulden Spoor kadert binnen de 11-daagse Vlaanderen Feest! ter gelegenheid van de Vlaamse feestdag. Recente voorgangers van de nieuwe Gulden Spoordragers zijn onder meer Louis Verbeeck, Gwy Mandelinck, Stefaan Top, Robert Vandereyken, Flavie Roquet, Frans Debrabandere, Miel Cools(+), Luc Devoldere en vorig jaar hier in Brugge Chris Lomme.

Jan Caeyers past als musicoloog, orkest-dirigent en Beethovenspecialist helemaal in dit verhaal. De mij toebemeten tijd is te kort om in detail te gaan waarom dit zo is. Ik haal noodgedwongen alleen een aantal hoogtepunten aan in de carrière van deze man die in 2010 door Klara en het Muziekcentrum Vlaanderen werd uitgeroepen tot ‘Muziekpersoonlijkheid van het jaar’.

Toen Jan Caeyers ging studeren, moest hij kiezen: universiteit of conservatorium. Uiteindelijk heeft hij zelf dan nogal anarchistisch zijn eigen weg gezocht. Nu is hij na een periode van verdieping al een tijdje bezig om te proberen de resultaten van zowel zijn theoretisch werk als zijn concertpraktijk interessant te maken voor de bredere gemeenschap. Als een volmaakt cultureel ambassadeur dus.

Jan behoorde tot die eerste generatie van musicologen in ons land die niet enkel interesse hadden voor het wetenschappelijke aspect van de muziek, maar vooraleer zich volledig te storten in dit vakgebied het ook absoluut nodig vond om ook een degelijke muzikale kennis op te doen. Zijn voorgangers waren wel degelijk goed geschoold, maar het ontbrak hen dikwijls aan degelijke muziekkennis. Jan Caeyers studeerde musicologie aan de KU Leuven en haalde zijn diploma voor dwarsfluit aan het conservatorium van Antwerpen en Brussel. Daar verdiepte hij zich verder in de zogenaamde theoretische vakken Harmonie, Contrapunt, en - toen het vak nog maar amper aan het conservatorium werd gegeven - kwam hij ook in de klas van Analyse en vormleer waar hij de student werd van Wilfried Westerlinck, een van de leden van onze Algemene Vergadering. In 1984 promoveerde hij tot doctor in de muziekwetenschap met een proefschrift over Jean-Philippe Rameau. Tegelijkertijd studeerde hij aan de Hochschule für Musik und Darstellende Kunst in Wenen waar hij zich specialiseerde in achttiende- en vroeg negentiende-eeuwse muziek.

Sedert 1985 is hij verbonden aan de Onderzoeksgroep Musicologie aan de KU Leuven, waar hij sinds 2010 verantwoordelijk is voor de integratie van de muziek in de hogescholen en de stad Leuven, en waar hij rede en gevoel probeert met elkaar te combineren.

Intussen was hij ook als dirigent en artistiek leider gestart met het Nieuw Belgisch Kamerorkest met een groep jonge musici. In 1993 werd dit de Beethoven Academie (1993 - 2006), een orkest waarmee hij jarenlang 'artiest in residentie' was in de Singel in Antwerpen, en waarmee hij vele concerten gaf in de belangrijkste concertzalen van Europa zoals het Musikverein in Wenen, het Mozarteum in Salzburg, het Concertgebouw in Amsterdam, Le Cité de la Musique in Parijs en het Auditorio Nacional in Madrid.

De Beethoven Academie is - zoals de naam het zelf zegt - gespecialiseerd in de laat-achttiende eeuwse en vroeg-negentiende eeuwse muziek want elk orkest dat zichzelf respecteert, vindt zijn basis bij het spelen van Mozart, Haydn en Beethoven.

Starten met een eigen orkest was een gok, en quasi ongezien in ons land. Hij werkte hieraan met hart en ziel en trachtte de musici een degelijke omkadering te geven. Het feit dat nu het blazersensemble 'I solisti del Vento' een rol in ons muziekleven weet op te nemen, is in wezen te danken aan Jan Caeyers, die deze idee lanceerde en ook een groep blazers wist te verenigen onder de naam 'Die Harmonie'.

Van 1994 tot 1997 was hij assistent van Claudio Abbado bij het Gustav Mahler Jugend Orchester.

In 1998 debuteerde hij met succes bij het Filharmonisch Orkest van Vlaanderen dat hem nadien uitnodigde voor een aantal producties waaronder de concertante uitvoering van Faust van Gounod. Bij Harmonia Mundi France verschenen opnames met werken van Beethoven, Nielsen en Krommer. Daarnaast nam hij nog symfonieën van Haydn (Voice of Lyrics) en onbekend werk van Reicha op (Auvidis) op.

Jan Caeyers was als free-lance dirigent ook actief aan de Opera van Stuttgart en bij orkesten in Berlijn, Madrid, Barcelona, Granada, Firenze en Praag. Hij dirigeerde bovendien Europese topkoren zoals het *Arnold Schönberg Chor* in Wenen en het *Nederlands Kamerkoor*.

In 2010 richt hij een nieuw internationaal orkest gesponsord met privé-kapitaal op: Le Concert Olympique dat op zoek gaat naar een zo waarheidsgetrouw mogelijke uitvoering van het klassieke achttiende- en negentiende-eeuwse repertoire. Dit orkest is vast verbonden aan de Singel te Antwerpen en Flagey in Brussel. Telkens loodste Caeyers met zijn bekende flair zijn internationaal orkest langs de vele voetangels en klemmen van de gekozen werken.

Jan neemt elke partituur erg serieus en zal steeds in de diepte werken. Niet enkel het notenbeeld moet klinken maar ook de ideeën van de componist moeten tot klinken gebracht worden. Zo

krijg je als luisteraar een totaalbeeld van muzikale schoonheid, structuur, tijdsbeeld en ideeën of eenvoudig samengevat: ‘avontuur’.

Het bredere publiek kent Jan Caeyers vooral van een ander avontuur in zijn leven, nl. zijn meesterlijke en monumentale biografie *Beethoven*. Dit boek van bijna 700 bladzijden stond maandenlang in de lijsten van de meest verkochte non-fictieboeken. Er gingen inmiddels al meer dan 10.000 exemplaren over de toonbank en er verscheen een Hongaarse en een Duitse vertaling. Vooral vermeldenswaardig is dat uitgeverij Beck die verantwoordelijk is voor de uitgave van de Duitse vertaling in het kader van haar 250-jarig bestaan een jubileumuitgave van haar 10 belangrijkste boeken heeft gepland. En een van de 10 boeken, u hebt het al geraden, is de Beethovenbiografie van onze laureaat. Verder lopen er nog onderhandelingen voor de vertaling in het Chinees, Pools, Amerikaans en Arabisch. Ik wil hierbij ook graag vermelden dat aan de *University of Music and Performing Arts* in Wenen een volledig semester gewijd wordt aan dit boek omwille van de nieuwe Beethovenperceptie.

Voor wie het nog niet heeft gelezen: het is een schitterend gedocumenteerd werk dat ons niet enkel nieuwe inzichten geeft over het levensverhaal van Beethoven, maar dit ook op een zeer toegankelijke manier linkt aan zijn composities en hun ontstaansgeschiedenis. Bovendien schreef Jan Caeyers ook een theatermonoloog *Beethovens onsterfelijke geliefde*, die vorig jaar in officiële première ging. Jan Caeyers wordt daarom momenteel terecht beschouwd als één van de belangrijkste Beethoven-specialisten in Europa.

Waarom Beethoven, zou je jezelf kunnen afvragen. Is het omdat Beethoven ooit zei dat “*Muziek is een hogere openbaring dan alle wijsheid en filosofie.*” of dat “*Iedereen die mijn muziek begrijpt, nooit meer ongelukkig zal zijn.*”? Misschien wel maar Jan Caeyers zelf noemt Beethoven een referentiepunt in zijn muzikale carrière. Toen hij als kleine jongen muziek van Beethoven speelde, had hij al het gevoel dat hij via hem toegang tot de muziek kreeg. Zijn Weense studiejaren hebben dat alleen maar versterkt: hij leerde daar dat inzicht in de muzikale logica van Beethoven meteen ook inzicht was in de muzieklogica tout court. Hij was al 20 jaar bezig als dirigent met Beethoven. Hij had ook een hele bibliotheek over hem aangelegd: ofwel romaniserende verhalen die weinig tot de kern van de musicus doordringen en anderzijds musicologische boeken die heel grondig maar ook saai zijn. Hij is maar liefst 5 jaar dag in dag uit bezig geweest met het leven van de componist en heeft er veel uit geleerd. Hij werd soms midden in de nacht wakker om een anekdote na te trekken. Het feit dat Jan Caeyers al 20 jaar dirigent is, heeft ook een invloed op het schrijven van het boek: bij het doornemen van de getuigenissen waren er sommige situaties die hij herkende en zelf heeft meegemaakt.

De Beethovenbiografie heeft meer van een spannend relaas en boeiende vertelling, zonder daarom zeker niet te vervallen in eenvoud en oppervlakkigheid. Integendeel. Het is een boek dat de lezer door zijn vertelstijl niet loslaat en meeslept in een passioneel verhaal dat tot de verbeelding spreekt. Tegelijk ernstig musicologisch maar ook aangenaam en overtuigend.

Het verhaal van de achterkleinzoon van een bakker uit de Vlaamse provinciestad Mechelen, die zich als Ludwig Van Beethoven ontpopte tot een van de beroemdste inwoners van de muziekmetropool Wenen, spreekt tot onze verbeelding. Jan Caeyers presenteert Beethoven als een gedreven artiest die vrijwel alles in dienst stelt van zijn unieke talent, maar ook als een getormenteerde persoonlijkheid die in zijn ultieme streven geleidelijk aan meer gehinderd wordt door een wankelende gezondheid (Beethoven zou overlijden aan vlektyfus). Daarnaast maakt de auteur aannemelijk dat Beethovens tragische liefdesleven een determinerende factor in zijn leven was. Zijn verhouding met de 'onsterfelijke geliefde' loopt bijvoorbeeld als een rode draad door het verhaal. Onze laureaat dendert smakelijk en met veel kennis van zaken door het leven van de grote componist, met bekende en nieuwe inzichten zoals dat de 'onsterfelijke geliefde' Josephine

von Brunsvik, een van de 'starfuckers' in zijn leven was. Al bijna twee eeuwen speculeren de Beethovenkenners er over wie deze mysterieuze vrouw was. We weten dank zij Jan Caeyers nu dat Beethoven onstuimig verliefd was op deze pianoleerlinge en dat negen maanden na een wilde nacht in Praag hun dochter Minona – een acronym van *anoniem* - werd geboren.

Door het hedendaagse, beeldende taalgebruik leest de biografie als een roman. Jan Caeyers beschrijft de carrière van Beethoven alsof hij een popmuzikant is, met Engelse woorden als spin doctor en lobbyen. Woorden als *corebusiness*, *loser*, *stalken* en *manager* doen misschien in eerste instantie wat anachronistisch aan maar trekken het verhaal wel naar deze tijd. Bij Jan Caeyers is Beethoven nooit een marmeren standbeeld uit een ver verleden maar veeleer onze tijdgenoot.

Jan Caeyers is er niet op uit Beethoven van zijn sokkel te halen: hij schreef zijn boek uit bewondering. Het beeld dat veel mensen hebben, is dat van de oudere Beethoven, de nurkse teruggetrokken man die ziek was. Dit is slechts een gedeeltelijk beeld want hij moet een bijzonder charmant man geweest zijn, met veel behoefte aan tederheid en steeds op zoek naar een emotioneel anker. Daarbij ontrafelt hij de netwerken die Beethoven hebben geholpen in zijn carrière, schetst hij en passant ook portretten uit diens omgeving, gaat hij in op de politieke en culturele situatie en bespreekt hij een aantal composities in begrijpelijke taal. Bovendien voel je tussen de regels dat de gedreven Jan Caeyers ook hier met hart en ziel, en met passie en overgave is te werk gaan.

Geachte aanwezigen

We kunnen ons nauwelijks een betere culturele ambassadeur voorstellen dat onze laureaat van vanavond. Vergeet ook niet dat het merkwaardig is dat een Vlaming ook in Duitsland erkend wordt als woordvoerder-expert over één van dé iconen van de Duitse cultuur.

4

Het is voor mij als voorzitter van de Beweging Vlaanderen-Europa en tijdens onze campagne Vlaanderen Feest! daarom vandaag een heugelijke dag. We konden ons met deze prachtige stad van Jan Breydel en Pieter De Coninck - en natuurlijk ook van u mijnheer de burgemeester - geen betere plaats voorstellen om een nieuw Gulden Spoor voor Culturele Uitstraling uit te reiken. En, burgemeester, wij hadden ons geen mooier kader kunnen voorstellen hier in de gotische zaal van het Brugse stadhuis waar de guldensporenslag in een wandschilderij vereeuwigd is. Hartelijk dank voor de gastvrijheid.

Rest mij enkel nog u allen voor morgen een prettige Vlaamse feestdag toe te wensen.
Onthoud het: de feestdag van de Vlaamse samenhangigheid.
Mijn feestdag, úw feestdag... ónze feestdag.

Mag ik u uitnodigen om samen met mij een Gulden Spoor aan Jan Caeyers uit te reiken?

[uitreiking van de Spoor]

An De Moor
Voorzitter Beweging Vlaanderen-Europa
p/a Kluisstraat 23, 9160 Lokeren
E-post: adm.ave@skynet.be
GSM: 0475 62 00 98